

XX ст., яке ознаменувало перехід практичної діяльності людства на якісно новий, глобальний рівень. Сьогодні космічна діяльність є важливим фактором поступового розвитку економіки, показником рівня науково-технічного потенціалу країни, ефективним інструментом забезпечення її інтересів в галузі оборони, природокористування, телекомунікації та соціальній сфері.

Література

1. Про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла: Договір від 27.01.1967. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480#Text.

2. Загальнодержавна цільова науково-технічна космічна програма України на 2019–2023 роки. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH7AP00A.html.

3. Курило О.С. Виникнення та розвиток міжнародно-правового регулювання космічного простору. *Інтернаука: міжнародний науковий журнал*. 2017. № 16 (2). С. 45-47 (дата звернення: 26.04.2024).

УДК 347.8 (043.2)

Ісгандаров Турал, директор фірми «Стар Майнінг»,
м. Баку, Республіка Азербайджан
Ніколаєва М.Д., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ КОСМІЧНИХ ЗАКОНОДАВСТВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Стрімкий розвиток науки і техніки у космічній галузі породжує нові види космічних відносин, які потребують чіткої правової бази. Ці відносини постійно еволюціонують, а разом з ними й комплекс космічно-правових норм, що регулюють дослідження та використання космосу й небесних тіл. У таких умовах стає надзвичайно актуальною задача пошуку нових та вдосконалення існуючих методів вирішення актуальних космічно-правових питань. Це необхідно для сприяння прогресивному розвитку як міжнародного, так і національного космічного права.

Зміни, які відбуваються, зумовлюють ряд викликів, а саме: необхідність адаптації існуючих правових норм до нових реалій; визначення правового статусу нових видів космічної діяльності; розробка механізмів вирішення спорів, що можуть виникнути у цій сфері; забезпечення безпеки та стабільності в космосі [2].

Для подолання цих викликів необхідні спільні зусилля на міжнародному рівні. Важливою є співпраця держав, міжнародних

організацій та інших зацікавлених сторін. Вдосконалення космічного права дозволить стимулювати дослідження та використання космосу на благо людства, захистити національні інтереси держав у цій сфері, забезпечити мирне та безпечне освоєння космосу. Це питання є одним з найважливіших у сучасній космічній політиці. Від його успішного вирішення залежить майбутнє космічної діяльності та співпраці між державами.

Розвиток національних космічних законодавств зарубіжних країн має низку спільних рис та особливостей, які залежать від політичних, економічних та науково-технічних факторів.

Визначимо спільні риси: законодавство зарубіжних країн зазвичай визначає такі принципи, як мирне використання космосу, свобода досліджень та експлуатації космічного простору, заборона привласнення небесних тіл, співпраця між державами; законодавство встановлює правила ведення космічної діяльності, включаючи ліцензування, реєстрацію космічних об'єктів, відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами; законодавство спрямоване на захист національних інтересів держави у космосі, включаючи оборону від космічних загроз, захист інтелектуальної власності, контроль над космічними ресурсами [1, с. 125].

Законодавство різних країн може мати різний рівень деталізації. Деякі країни мають загальні закони про космос, інші - більш детальні закони, які регулюють різні аспекти космічної діяльності. Роль приватного сектору в космічній діяльності варіюється в різних країнах. Деякі країни активно залучають приватний сектор до космічних програм, інші ж ставлять більш жорсткі обмеження. Законодавство зарубіжних країн має відповідати міжнародним зобов'язанням, які держава взяла на себе, наприклад, Договора про космос 1967 року.

Наведемо декілька прикладів національних космічних законодавств. Закон про аеронавтику та космонавтику 1958 року (National Aeronautics and Space Act of 1958) є основоположним документом космічного законодавства США. Він визначає основні принципи діяльності США у космосі, а також повноваження НАСА. Закон про космос 2014 року (Space Law of the People's Republic of China) визначає основні принципи діяльності Китаю у космосі, а також повноваження Китайського національного космічного управління (CNSA). Регламент (ЄС) № 1221/2011 від 29 листопада 2011 року про створення Європейської служби супутникової навігації (EGNOS) та про скасування Регламенту (ЄС) № 1998/873 є прикладом законодавства ЄС, яке регулює конкретний аспект космічної діяльності.

Проаналізуємо національне космічне законодавство Ватикану. Найменшої держави в світі, які, однак розуміє важливість розвитку космічного законодавства. Святий Престол був одним із перших, хто

підписав Договір ООН про космічний простір у 1967 р., ще до його набуття чинності в жовтні того ж року. У 1968 р. Папа Павло VI, захоплений космічною ерою, пояснив причини зацікавленості Ватикану в цій сфері. Він підкреслив, що хоча Церква не коментує технічні та наукові аспекти дослідження космосу, вона «безпосередньо зацікавлена в освітніх, культурних, моральних та суспільних наслідках» цієї діяльності. Папа Павло VI зауважив, що науковий і технологічний прогрес часто не супроводжується прогресом у царині права, моралі та міжнародної співпраці. Він вважав, що «Договір про космос» – це перший крок до того, щоб цього разу зробити все інакше. Папа висловив сподівання, що завдяки подальшому розвитку космічного права космічна ера буде «упорядкованою, а не хаотичною та конкурентною». Він вірив, що це принесе користь «всім народам, а не лише небагатьом привілейованим». З 1967 р. церковне космічне право розвивалося повільно. Було укладено лише кілька додаткових угод, наприклад, щодо порятунку загиблих астронавтів. «Місячний договір», який мав регулювати використання інших небесних тіл, вважається проваленим. Його підписали лише 17 країн, не маючи підтримки двох головних космічних держав: США та Росії. Святий Престол не підписав «Місячний договір», покликаний регулювати використання інших небесних тіл. Спроба екваторіальних держав у 1976 р. в Боготській декларації врегулювати використання орбіт геостационарних супутників також не мала успіху. Це була єдина на сьогодні спроба серйозної реформи космічного законодавства ООН [3, с. 30].

Отже, важливо зазначити, що національні космічні законодавства зарубіжних країн постійно розвиваються та вдосконалюються. Це пов'язано з появою нових технологій, зміною геополітичної ситуації та виникненням нових викликів у освоєнні космосу.

Література

1. Бухун Ю. Шляхи формування механізму інвестиційного забезпечення відтворювальних процесів в космічній галузі. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. С. 121-128.

2. Кравченко А., Мержа Н., Гвоздь В. Проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій в Україну. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 1. С. 48-52.

3. Мілімко Л. Правове регулювання здійснення державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю авіаційних підприємств. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. № 3 (56). С. 24-31.